

HISTORY STUDIES

INTERNATIONAL JOURNAL OF HISTORY

ISSN: 1309 4173 (Online) 1309 - 4688 (Print)

Volume 11 Issue 2, A Tribute to Prof. Dr. Mehmet Ali ÜNAL, April 2019

DOI Number 10.9737/hist.2019.736

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 22.02.2019 – Kabul Tarihi: 27.03.2019

Atıf Künyesi: Sadık Sarısamam, "Malatya'nın İlk Bayan Milletvekili Mihri İffet Pektaş ve TBMM'deki Faaliyetleri", *History Studies*, 11/2, Nisan 2019, s. 701-726.

Malatya'nın İlk Bayan Milletvekili Mihri İffet Pektaş ve TBMM'deki Faaliyetleri

The First Woman Member of The Parliament From Malatya Mihri İffet Pektaş and Her Activities in The Grand National Assembly

Prof. Dr. Sadık SARISAMAN

ORCID No: 0000-0001-7317-195X

Afyon Kocatepe Üniversitesi

Öz: Mihri İffet Pektaş 1886 yılında Bursa'da doğmuştur. Babası Yusuf Bahaddin Bey, annesi İclal Hanım'dır. İlköğrenimini Zühtü Paşa Mektebi'nde tamamlamıştır. 1908 yılında ise Amerikan Kız Koleji'ne kaydolmuştur. Bu okuldan 1916 yılında mezun olmuştur.

Bilhare meslek hayatı başlamıştır. 1916'dan 1918 yılına kadar Amerikan Kız Koleji'nde Türkçe öğretmenliği yapmıştır. Çocuklarının bakımı nedeni ile birkaç yıl öğretmenlik mesleğine ara vermiştir. 1921 yılında Bezmialem Kız Lisesi İngilizce öğretmeni olarak iş hayatına geri dönmüştür. 1922'de ise Robert Koleji'nde İngilizce öğretmeni olmuştur.

Mihri Pektaş kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmesinden sonraki ilk seçimlerde Malatya'dan aday gösterilmiş ve milletvekili olmuştur. 6. ve 7. dönemlerde de Malatya'dan milletvekili seçilmeyi başarmıştır. Milletvekilliği süresince Kütüphane ve Divanı Muhasebat encümenlerinde görev yapmıştır. Encümenler adına hazırlanan 32 mazbatada imzası bulunmaktadır.

Pektaş, 1935'den 1946'ya kadar olan 12 yıllık milletvekilliği süresince sadece iki konuşma yapmıştır. Bunlardan birisi spor, diğeri içki tüketimi konusundadır. 2 kanun teklifinde ve 1 önergede imzası vardır.

1946 yılında milletvekilliği sona eren Pektaş bu tarihten 1961'e kadar Robert Koleji'nde öğretmenlik yapmıştır. 1947-1950 yılları arasında Birleşmiş Milletler Kadın Hakları Komisyonu'nda Türkiye delegesi olarak yer almıştır. 14 Temmuz 1979'da vefat eden Pektaş İstanbul'da Aşiyen mezarlığında mefundur.

Anahtar Kelimeler: Mihri İffet Pektaş, Malatya, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Parlamento Tarihi, Kadın

Abstract: Mihri İffet Pektaş was born in Bursa in 1886. Her father was Yusuf Bahaddin Bey and her mother was İclal Hanım. She completed her primary education at Zühtü Pasha School. She enrolled in American Girls' College. She graduated from this school in 1916.

After that she started working. She worked as a Turkish Language Teacher at American Girls' College from 1916 to 1918. Because of the care of her children, she stopped working as a teacher for a while. She returned to her career as an English Language Teacher of Bezmialem Girls' High School in 1921. In 1922, she became an English Language Teacher in Robert College.

Mihri Pektaş was nominated and became a member of parliament in the first elections after the voting rights of Turkish women. She succeeded to be elected as the member from Malatya in the 6th and 7th periods. While she was the member of parliament, she worked in the commissions of the library and

Volume 11
Issue 2
A tribute to
Prof. Dr.
Mehmet Ali
ÜNAL
April
2019

the court of accounts. She put her signature under the 32 official reports which were prepared on behalf of the commissions.

She made a speech only two times during her 12-year membership to the parliament period from 1935 to 1946. One of them was about sport and the other was on alcohol consumption. There was her signature under two legislative proposals and a proposal.

In 1946 when her membership of the parliament ended, she worked as a teacher starting from this date until 1961 in Robert College. Between the years 1947 and 1950, she had a part as the delegate of Turkey in the United Nations Women's Rights Commission. She passed away on 14 July, 1979 and was buried in Aşiyen Cemetery in İstanbul.

Keywords: Mihri İffet Pektaş, Malatya, Grand National Assembly of Turkey, History of the Parliament, Woman

1. Hayat Hikayesi ve Kişiliği

Mihri İffet Pektaş'ın doğum tarihi çeşitli kaynaklarda 1885 olarak gösterilmiştir¹. Gerçekte O, 1886 yılında dünyaya gelmiştir. Zira TBMM'ye verdiği hal tercümesinde Rumî tarihle Şubat 1311'de Bursa'da doğduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla doğum tarihi Miladî olarak 1886 yılı Şubat veya Mart aylarına karşılık gelmektedir. Babası Bursa vali muavini Yusuf Bahaddin Bey, annesi İclal Hanım'dır². Bursa günlerini hatırlamayacak kadar küçük yaşta bu şehirden ayrılmış ve İstanbul'a gelmiştir³.

Okul çağından önce babası ona okuma yazma öğretmeye çalışmıştır. İlk gittiği mektep ise Kızıltoprak'taki Zühtü Paşa İptidaisi'dir. Onun ifadesine göre bu okul "*sarıklı hocaların falaka ile okuttuğu bu mektep, tam tipik bir mahalle mektebiydi*".⁴ Buradan mezun olarak 1908 yılında Amerikan Kız Koleji'ne kaydolmuş ve sekiz sene bu okulda öğrenim görmüştür. 1916 yılında kolejden mezun olmuştur⁵.

Kolejde ders aldığı hocalar arasında Nakiye Hanım⁶, Tevfik Fikret, Fazıl Ahmet ve Rıza Tevfik bulunmaktadır. Pektaş'ı en derinden etkileyen kişi Tevfik Fikret olmuştur. O'nun için "*Fikret'in tesirine kapılan, kolay kolay kurtulamaz. Sesi güzel, kendi güzel, üstü daima temiz, bütün manasıyla centilmendi*" değerlendirmesini yapmıştır.

Öte yandan Mihri Pektaş okuldan mezun olduğunda henüz diplomasını bile almadan Amerikan Koleji Müdürü Doktor Patrik'ten iş teklifi almıştır. Patrik ona kolejde öğretmen olarak kalmasını önermiştir⁷. Zira Mihri Pektaş son derece başarılı bir öğrenci idi. Okulu "*birinci derece şahadetname*" ile bitirmişti⁸.

¹ Türkiye Büyük Millet Meclisi Arşivi, Kutu: 42, Dosya: 943; İhsan Güneş, *Türk Parlamento Tarihi (T.B.M.M. - V. Dönem 1935 - 1939)*, C.2, T.B.M.M. Vakfı Yayınları No:26, Ankara - 2001, s. 524; Sibel Duroğlu, *Türkiye'de İlk Kadın Milletvekilleri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007. s.102.

² Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Arşivi, Kutu: 42, Dosya: 943.

³ <http://www.5harfliler.com/malatya-mebusu-bayan-mihri-pektas/> (E.T. 4 Şubat 2019)

⁴ <http://www.5harfliler.com/malatya-mebusu-bayan-mihri-pektas/>

⁵ İhsan Güneş, a.g.e, s. 524

⁶ 18 kadın milletvekilinden birisidir. Mihri Pektaş onun için Nakiye Elgün 1935 yılında meclise giren ilk kadın milletvekillerindendir. Pektaş onun için "*Bu siyah çarşafli, tatlı sesli, zayıf genç kadınla bir gün gelip de Türk kadınlığını ve Türk milletini Milli Mecliste beraber ve ilk olarak temsil etmek şerefinin bizim payımıza düşeceğini, eminim ne o, ne de ben düşünmemişizdir*" demiştir. <http://www.5harfliler.com/malatya-mebusu-bayan-mihri-pektas/>.

⁷ <http://www.5harfliler.com/malatya-mebusu-bayan-mihri-pektas/>.

⁸ TBMM Arşivi, Kutu: 42, Dosya: 943.

Ancak, babası bir Türk okulunda öğretmenlik yapmasını istediği için önce Maarif Nezareti'ne müracaat etmiştir. Buradan olumlu cevap alamayınca Amerikan Kız Koleji'nden gelen teklifi kabul etmiştir. Bu okulda Türkçe öğretmeni olarak çalışmaya başlamıştır⁹.

Diğer taraftan 1916 yılında Robert Koleji Türkçe şubesi şefi Hüseyin Bey¹⁰ ile nişanlanmıştır. Aynı yıl babası vefat edince evlenmeleri 1917 yılında mümkün olabildiği. 1918 yılında Büyük kızı Necla'nın doğumu nedeniyle kolejdeki görevinden ayrılmıştır. Bu arada ikinci kızı Fatma Süveyde de dünyaya gelince üç yıl süre ile çocuklarını büyütmeyle meşgul olmuş ve öğretmenlik mesleğine ara vermiştir¹¹.

Mihri Pektaş 1921 yılında yeniden iş hayatına dönerek Bezmialem Kız Lisesi'nde İngilizce öğretmeni olarak çalışmaya başlamıştır. Ertesi yıl ise Robert Koleji'ne geçiş yapmıştır. Bu okulda da İngilizce öğretmenliği görevini sürdürmüştür. Yaklaşık on üç sene burada çalışmıştır¹².

O, bir röportajında öğretmenliği severek yaptığını, ancak pedagojik hataları olduğunu söylemiştir. Sınıftaki en tembel öğrenci ile çok fazla ilgilendiğini, iyi öğrenciyeye yeterince zaman ayırmadığını itiraf etmiştir. Erkek talebeyi kızlara tercih ettiğini de belirtmiştir¹³.

Pektaş, Robert Koleji'nde öğretmenlik yaparken kendisine milletvekilliği teklifi gelmiştir. Bunun en önemli nedeni dönemine göre son derece aydın ve kültürlü bayanlardan birisi olmasıydı. Atatürk'ün hedeflediği modern Türk kadını tiplerine uygundu. 1935 yılında beşinci dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinde Malatya'dan milletvekili seçilmiştir. O'nun Malatya milletvekilliği altıncı ve yedinci dönemde de devam etmiştir. Pektaş milletvekilliği süresince Ankara'da Samanpazarı'nda Mukaddem Mahallesi'nde Dökmeci Sokağı'nda ikamet etmiştir¹⁴.

Bu arada O, 1935 yılında İstanbul'da toplanan 12. Uluslararası Kadın Kongresi'ne katılmıştır. Bu kongre çerçevesinde İstanbul Üniversitesi konferans salonunda dünya barışını konu alan toplantıda bir konuşma yapmıştır¹⁵. Pektaş, konuşmasında Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra insanların barışı korumaya çalıştıklarından, yaklaşan savaştan dolayı barış için daha çok çalışılması gerektiğinde bahsetmiştir. O, bu amaçla bütün milletlerin işbirliği yapmalarının şart olduğuna işaret ederek Türkiye'nin bu gayeye hizmet için Balkan Pakiti'ni kurduğunu hatırlatmıştır¹⁶.

Mihri Pektaş 1936 yılında düzenlenen Üçüncü Türk Dil Kurultayı'nda da görev yapmıştır. Kurultayın ilk günü olan 24 Ağustos 1936 tarihinde Güneş-Dil Teorisi ve Dil Karşılaştırmaları Komisyonu'na seçilmiştir. Bilahare bu komisyon 6 maddelik bir rapor hazırlamıştır. Bu raporda Mihri Pektaş'ın da imzası bulunmaktadır. Raporda Güneş Dil Teorisi'nin linguistik alanında esaslı bir devrim yapacak ilginç, derin ve tamamıyla orijinal bir teori olduğu görüşüne yer verilmiştir. Komisyonun Türk ve yabancı üyelerinin Dördüncü Türk Dil Kurultayı'nın toplanacağı zamana kadar Güneş Dil Teorisine ait incelemelerini birbirlerine bildirmek

⁹ <http://www.5harfliler.com/malatya-mebusu-bayan-mihri-pektas/>.

¹⁰ TBMM Arşivi, Kutu: 42, Dosya: 943.

¹¹ <http://www.5harfliler.com/malatya-mebusu-bayan-mihri-pektas/>

¹² TBMM Arşivi, Kutu: 42, Dosya: 943.

¹³ <http://www.5harfliler.com/malatya-mebusu-bayan-mihri-pektas/>

¹⁴ TBMM Arşivi, Kutu: 42, Dosya: 943.

¹⁵ "Kadınların Dünkü Gezinti ve Toplantısı İngiliz ve Türk Kadın Saygınlıklarının Söyledikleri Mühim Söylevler", *Kurun* 22 Nisan 1935, s. 7.

¹⁶ Duroğlu, *a.g.t.*, s. 103.

suretiyle ortak mesai sarf edecekleri belirtilmiştir. Söz konusu rapor 31 Ağustos tarihli toplantıda genel kurula sunulmuş ve oy birliğiyle kabul edilmiştir¹⁷.

1946 yılında milletvekilliği sona eren Pektaş öğretmenlik mesleğine geri dönmüştür. 1946-1961 yılları arasında Robert Koleji'nde çalışmıştır. 1958 ile 1961 yılları arasında okulun müteveli heyeti içerisinde yer almıştır¹⁸.

Pektaş 1947-1950 yılları arasında Birleşmiş Milletler Kadın Hakları Komisyonu'nda Türkiye delegesi olarak yer almıştır. 23 Ocak 1947 tarihli bir belgede New York'ta toplanacak Birleşmiş Milletler İktisadî ve İçtimaî Konseyi'nin Kadın Hakları Komisyonu'na Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini temsilen Mihri Pektaş'ın katılacağı belirtilmiştir¹⁹. Bu amaçla kendisine gündelik ve harcırah da ödenmiştir²⁰. Pektaş 23 Mart 1947 tarihinde Beyrut'ta gerçekleştirilen ikinci toplantıya da katılmıştır²¹. O'nun Birleşmiş Milletler Kadın Hakları Komisyonunun Türkiye temsilcisi olarak son katıldığı toplantı 1950 yılında New York'ta, Nassau County'de bulunan Lake Success'de gerçekleşmiştir. O günün rakamları ile kendisine 75 lira gündelik ödenmiştir²². O'nun ifadesine göre burada gerçekleşen görüşmeler neticesinde alınan kararlar bir rapor halinde ekonomik ve milli konseye sunulmuştur. Pektaş müdafaa ettikleri tezin "*Kadınların siyasi ve ekonomik haklarının düzenlenmesi, erkeklerle aynı işi gören kadının aynı parayı alması ve evli kadının vatandaşlık meselesinin düzene konulması*" olduğunu vurgulamıştır²³.

Bu arada O, bir de İngilizce eserin tercümesini yaparak Türk ilim dünyasına tanıtmıştır. Bu eser ünlü İşkoçyalı arkeolog William Mitchell Ramsay'ın "*Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*" adlı çalışmasıdır. Pektaş kitabın önsözünde Rumca kelimelerin tercümesinde Ahmet Cevat Emre'den yardım aldığını açıklamıştır. O, "*Bir millet için geldiği yeri bilmek gideceği istikameti tayin etmek kadar önemlidir*" diyerek coğrafyanın önemine işaret etmiştir²⁴. Bu kitabın 1935'den önce tercüme edilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Zira TBMM'ye 1935 yılında verdiği öz geçmişinde ve Kurun gazetesinde hakkında yer alan haberde bu tercümeden bahsedilmiştir²⁵.

Mihri Pektaş, 1961'den sonra ise emeklilik hayatı yaşamıştır. Ailesine, çocuklarına ve torunlarına zaman ayırmıştır. 1970 yılında çok sevdiği eşi Hüseyin Pektaş'ı kaybetmiştir²⁶. O'nun ölümünden sonra yaklaşık dokuz yıl kadar daha yaşamış, 14 Temmuz 1979'da İstanbul'da vefat etmiştir. 16 Temmuz 1979 günü öğle namazını müteakiben Bebek camiiinde cenaze namazı kılınmış, aynı gün İstanbul'da aşiyen mezarlığına defnedilmiştir. Milliyet gazetesinde yer alan ölüm ilanında "*Soyak, Kunter, Tuzcu, Sözer ve Canlı ailelerinin büyüğü*" ifadesi kullanılmıştır²⁷.

Mihri Pektaş Fransızca ve İngilizce biliyordu²⁸. Açık mavi gözlü, beyaz tenli ve orta boylu bir kadındı. Son derece entelektüel bir kişiydi. Kitap okumayı özellikle tarih, biyografi ve

¹⁷ *Üçüncü Türk Dil Kurultayı 1936 Tezler, Müzakere Zabıtlar*, Devlet Basımevi, İstanbul 1937, s. 30, 343-344.

¹⁸ Güneş, a.g.e, s. 525.

¹⁹ Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), Fon: 30-18-1-2, Kutu: 112, Gömlek: 89, Sıra: 7.

²⁰ BCA, Fon: 30-18-1-2, Kutu: 115, Gömlek: 79, Sıra: 3.

²¹ BCA, Fon: 30-18-1-2, Kutu: 118, Gömlek: 104, Sıra: 1.

²² BCA, Fon: 30-18-1-2, Kutu: 112, Gömlek: 37, Sıra: 6.

²³ "Beynelmillel Toplantılar". *Milliyet*, 2 Ağustos 1950, s. 2.

²⁴ William Mitchell Ramsay, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, Çev. Mihri Pektaş, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1960.

²⁵ TBMM Arşivi, Kutu: 42, Dosya: 943; "C. H. Fırkasınca Gösterilen Kadın Saylav Namzetlerinin Hal Tercümeleri", *Kurun*, 6 Şubat 1935, s.9.

²⁶ "Teşekkür", *Milliyet*, 25 Kasım 1970, s.2.

²⁷ "Vefat" *Milliyet*, 15 Temmuz 1979, s. 8.

²⁸ TBMM Arşivi, Kutu: 42, Dosya: 943.

roman türlerini çok severdi. Ara sıra şiir de okurdu. Roman türlerinde realist romanları tercih ederdi. İngilizlerden Thomas Hardy, Herberd George Wells, Amerikalılardan Siuclaire, Louisa ve Norveçli Sigrid Undset'i okumuştur. Türk edebiyatından Reşat Nuri ile Yakup Kadri en çok beğendiği yazarlardı.

Bebek Kayalar semtinde yaşadığı evini dizayn etmesinde bile entelektüelliği fark ediliyordu. Evinde kitapların ağırlığından güç dönen bir etajer, kitaplarla dolu raflar, duvarda ressam Şevket'in tabloları, Tevfik Fikret'in büstü bulunuyordu. Verandada da doğaya verdiği öneme işaret eden zengin yapraklarını sarkıtan palmiyeler vardı. O tarihlerde televizyon olmadığı için en önemli haber kaynağı olan radyo da holde bulunuyordu²⁹.

Öte yandan Mihri Pektaş mesleği ve ailesi ile meşgul olmakla yetinmeyen bir kişilikti. Sosyal sorumluluklarının bilincindeydi. Bu doğrultuda Kadıköy Fukaraperver Cemiyeti'nde, Hilal-i Ahmer Cemiyeti'nin hastabakıcılık kolunda ve Himaye-i Etfal Cemiyeti'nde gönüllü olarak çalışmıştır³⁰.

Pektaş, kadın hakları konusunda da bilinçliydi. Döneminin çağdaş akımı olan feminizme ilgi göstermiştir. Yurt dışı seyahatlerinde Avrupalı feministlerle tanışma imkanı bulmuştur. Londra'ya gittiğinde gazetecilerin ve İngiliz feministlerin kendisine gösterdikleri ilginin inanılmayacak kadar büyük olduğunu ifade etmiştir. Ancak, onun feminizme bakışı da biraz farklıdır. Feminizm'i kadına insanlık ve vatandaşlık hakları hususunda eşitlik verilmesi anlamında değerlendirmiştir. Kadın ve erkeğin mutlak eşitliği anlamında görmemiştir. Bu düşüncesini "*Tabiatın bahşetmediği bir eşitliği insanlar vücuda getiremezler*" diyerek dile getirmiştir.

Pektaş, kadınlara yönelik ön yargılara ise tepkiliydi. Döneminde mevcut olan "*kadın dâhi olamaz*" şeklindeki iddiaları eleştirerek ünlü fizikçi Madam Marie Curie'yi örnek göstermiştir. **Kaldı ki ona göre bayanların işlerinde herkes gibi ortalama başarı göstermeleri yeterlidir. Örneğin doktor olmak isteyen bir bayanın ortalama bir doktor olması beklenmelidir.**

Çalışan kadınların işsizliğe yol açtığı iddialarını da eleştirerek şunları söylemiştir: "*Kadınların çalışmasının işsizliğe sebep olması iddiası boştur. İşsizlik kadının çalıştığı sahalarda değildir. Bilakis kadının kazanıp getirdiği para, o ailenin istihlak kabiliyetini artırır ve ailelerin istihlak kabiliyeti ne kadar genişse memleketteki fabrika ve tezgahlar da o nispette işler*".

O'na göre bütün dünyanın senelerden beri bin türlü mücadelelerle elde ettiği bir takım haklar Türkiye'de birkaç yıl içinde gerçekleşivermiştir. Türk kadınının bu hakları kendi çabası ile kazandığını söylemek doğru değildir. Bu hakları bahşeden Mustafa Kemal Atatürk'tür. "*O olsun demiş ve olmuştur*"³¹.

2. Beşinci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki Faaliyetleri

2.1. Milletvekilliği Görevine Başlaması ve Encümenlerdeki Görevleri

Mihri Pektaş 785 ikinci seçmen oyunu alarak beşinci dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Malatya milletvekili seçilmiştir. Milletvekili seçildiğini gösterir mazbata 2 Şubat

²⁹ <http://www.Sharfliler.com/malatya-mebusu-bayan-mihri-pektas/>

³⁰ "C. H. Fırkasınca Gösterilen Kadın Saylav Namzetlerinin Hal Tercümeleleri", 6 Şubat 1935, s.9; Duroğlu, *a.g.t.*, s.102.

³¹ <http://www.Sharfliler.com/malatya-mebusu-bayan-mihri-pektas/>

1935 tarihli³². 1 Mart 1935 günü ant içerek meclisteki görevine başlamıştır³³. 7 Mart 1935 tarihinde mazbatasını meclis genel kurulu tarafından onaylanmıştır³⁴.

Mihri Pektaş beşinci dönem milletvekilliği süresince Kütüphane Encümeni'nde görev yapmıştır. Bu dönemde birinci yasama yılı için 7 Mart 1935 tarihinde³⁵, ikinci yasama yılı için 6 Kasım 1935 tarihinde³⁶, üçüncü yasama yılı için 9 Kasım 1936 tarihinde³⁷, dördüncü yasama yılı için 5 Kasım 1937 tarihinde³⁸ ve beşinci yasama yılı için 7 Kasım 1938 tarihinde Kütüphane Encümeni'ne seçilmiştir³⁹. Birinci ve üçüncü yasama yılları encümen seçimlerde aldığı oylar belli değildir. Ancak ikinci yasama yılında 243 oy, dördüncü yasama yılında 274 oy ve beşinci yasama yılında 249 oy almıştır⁴⁰. O'nun Kütüphane Encümeni üyesi olarak hiç bir faaliyeti görülmemiştir. Bunun sebebi bu dönemde Kütüphane Encümeni'ni alakadar eden hiç bir kanun teklifinin verilmemiş olmasıdır.

2. 2. Konuşması

Mihri Pektaş bu dönemde tek bir konuşma yapmıştır. Pektaş, spor teşkilatı hakkında kanun lâyihası meclis genel kurulunda görüşülürken söz almıştır. O, konuşmasında öncelikle Türk milletinin sporcu yönüne işaret ederek, "*Türkler haddi zatında sporçudurlar. Bütün manası ile sportismendirler*" demiştir. Bir ara gençlere spor adına yanlış fikirler verildiğini, sporun ihmal edildiğini belirtmiştir. Türklerin savaşı da spor gibi telakki ederek centilmenlik kurallarına riayet ettiklerini, bu sebeple düşmanlarının taktirlerini kazandıklarını hatırlatmıştır.

Mihri Pektaş konuşmasında özellikle sporun ahlak ve centilmenlik boyutuna dikkati çekerek şunları söylemiştir "*Benim bilhassa üstünde durmak istediğim cihet budur. Spor dendiği vakit her şeye rağmen kırarak, dökerek birincilik kazanmak mevzu bahs olmamalıdır. Spor kelimesi; bir oyunda bütün kaidelere riayet ederek güzel oynamak, efendice oynamak ve neticede bazan efendi gibi kaybetmek, bazan efendi gibi kazanmaktır. Yoksa her ne olursa olsun kazanmak, katiyen değildir. Spor, bilhassa gençler arasında (dayanışma) tesanüdü yaratmak, beraber çalışmak ve neticeyi beraber kazanmaktır; mesuliyeti beraber yüklenmek, sevinci ve zaferi paylaşmak demektir*".

O, konuşmasında İngiliz sportmenliğini de örnek göstermiştir. İngilizlerin on dokuzuncu yüzyılda Avrupa'da sporu yeniden canlandırdıklarını, buna rağmen olimpiyatları kazanamamalarından dolayı üzülmelerinden ifade etmiştir. Onların sporda centilmenliği esas kabul ettiklerine dikkati çekmiştir. Yeni kurulan bu teşkilatla Türk çocuklarına sportmenliği ne olduğunun, güzel, dürüst ve efendi gibi oyun oynamanın esaslarının öğretilmesini talep etmiştir⁴¹.

Söz konusu kanun teklifi 29 Haziran 1930 tarih ve 3530 numara ile Beden Terbiyesi kanunu adıyla yasalaşmıştır. Kanun 28 madden oluşmaktadır. Birinci maddede vatandaşların fizik ve moral kabiliyetlerinin ulusal ve inkılapçı amaçlara göre gelişimini sağlayan oyun, jimnastik ve spor faaliyetlerini sevk ve idare etmek amacıyla Başbakanlığa bağlı Beden

³² TBMM Arşivi, Kutu: 42, Dosya: 943.

³³ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.1, 1. Birleşim, 1 Mart 1935, s.7

³⁴ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.1, 2. Birleşim, 7 Mart 1935, s.20.

³⁵ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.1, 2. Birleşim, 7 Mart 1935, s.26.

³⁶ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.6, 2. Birleşim, 6 Kasım 1935, s.9.

³⁷ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.13, 2. Birleşim, 9 Kasım 1936, s.12.

³⁸ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.20, 2. Birleşim, 5 Kasım 1937, s.15.

³⁹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.27, 2. Birleşim, 7 Kasım 1938, s.13.

⁴⁰ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.6, 2. Birleşim, 6 Kasım 1935, s.9; TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.20, 2.

Birleşim, 5 Kasım 1937, s.15; TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.27, 2. Birleşim, 7 Kasım 1938, s.13.

⁴¹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.26, 83..Birleşim, 29 Haziran 1938, s.487.

Terbiyesi Genel Müdürlüğü kurulacağından bahsedilmiştir. İkinci maddede ise Genel Müdürlüğün merkezinin Ankara olduğu belirtilmiştir. Kanunun dördüncü maddesi "*Gençler için kulüplere girmek ve boş zamanlarında beden terbiyesine devam etmek mecburidir*" denilmiştir. Bu maddede hangi yaştaki vatandaşların ne kadar süre ile ve hangi mevsimlerde spor mükellefiyeti altında bulunacakları ve ne gibi müesseselerde beden hareketlerinin tatbiki lâzım geleceği Bakanlar Kurulu tarafından belirleneceği ifade edilmiştir⁴².

2. 3. Kanun Teklifleri

2.3.1. Teşkilâtı Esasiye Kanununun 2,44,47,48,49,50,61,74 ve 75. maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi

Mihri Pektaş bu kanun teklifini Başbakan İsmet İnönü ile birlikte vermiştir. Teklifte Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun 2. maddesinde cumhuriyetin vasıflarına işaret eden bir değişiklik önerilmiştir. Önerilen 2. madde şöyledir: "*Türkiye Devleti, cumhuriyetçi, milliyetçi, halkçı, devletçi, lâik ve inkılapçidir. Resmî dili Türkçedir. Makarri Ankara şehridir*".

Anayasanın 44. maddesine siyasi müsteşarların da meclis üyeleri arasından seçilmesi şartı getirilmiştir. Bu maddedeki değişiklik şöyledir: "*Siyasî müsteşarları Başvekil, Meclis azası arasından seçerek Reisicumhurun tasdikine arz eder*".

47. madde "*Vekillerin ve siyasî müsteşarların vazife ve mesuliyetleri mahsus kanunla tayin olunur*" şeklinde önerilmiştir.

48. maddede "*Vekâletlerin ve siyasî müsteşarların adetleri kanunla tayin olunur*" denilmiştir.

49. madde "*Mezun ve her hangi bir sebeble mazur olan bir vekile İcra Vekilleri Heyeti azasından bir diğeri veya siyasî müsteşarlardan biri muvakkaten niyabet eder. Ancak bir vekil veya bir siyasî müsteşar bir vekaletten fazlasına niyabet edemez*". şekilde değiştirilmiştir.

50. maddede yer alan değişiklik şöyledir: "*İcra Vekillerinden veya siyasî müsteşarlardan birinin Divanı âliye şevkine dair Türkiye Büyük Millet Meclisince verilen karar vekâlet ve müsteşarlıktan sukutu dahi mutazammındır*".

61. madde şu şekilde değiştirilmiştir. "*Vazifelerinden münbais hususatta İcra Vekilleri ile siyasî müsteşarları ve Şurayı Devlet ve Temyiz Mahkemesi rüesası ve azasını ve Cumhuriyet Başmüdde-i umumisini muhakeme etmek üzere bir Divanı Âli teşkil edilir*".

74. madde aşağıdaki şekildedir:

"*Umumî menfaatler için lüzumu, usulüne göre anlaşılmadıkça ve mahsus kanunları mucibince değer pahası peşin verilmedikçe hiç bir kimsenin malı istimval ve mulkü istimlak olunamaz.*

Çiftçiyi toprak sahibi yapmak ve ormanları Devlet tarafından idare etmek için istimlak olunacak arazi ve ormanların istimlak bedelleri ve bu bedellerin tediyesi sureti, mahsus kanunlarla tayin olunur.

Fevkalâde hallerde kanuna göre tahmil olunacak para ve mal ve çalışmaya dair mükellefiyetler müstesna olmak üzere hiç bir kimse hiç bir fedakârlık yapmağa zorlanamaz".

75. madde şu şekilde önerilmiştir:

"*Hiç bir kimse mensub olduğu felsefî içtihad, din ve mezhebden dolayı muaheze edilemez.*

⁴² Resmi Gazete, Sayı: 3961, 16 Temmuz 1938, s. 10300-10301.

*Asayiş ve umumî muaşeret adabına ve kanunlar hükümlerine aykırı bulunmamak üzere her türlü dinî ayinler yapılması serbesttir*⁴³

Meclis genel kurulunda yapılan görüşmeler neticesinde cumhuriyetin niteliklerini konu alan 2. madde ile birlikte 44, 47, 50, 61, 74 ve 75. maddelerdeki değişiklikler olduğu gibi kabul edilmiştir. 49. maddede önerilen değişiklik de aynen kabul edilmiş ilaveten "*Siyasî müsteşarın vekile niyabeti halinde kararnamesi meclise arz olunur*" cümlesi eklenmiştir.⁴⁴

2.3.2. Teşkilâtı Esasiye Kanununun 44,47,48,49,50 ve 61. maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi

Mihri Pektaş Başbakan Celal Bayar ile birlikte Teşkilâtı Esasiye Kanununun 44,47,48,49,50 ve 61. maddelerinin değiştirilmesine dair 23 Kasım 1937 tarihinde bir kanun teklifi vermiştir. Söz konusu kanun teklifinin gerekçesinde bir önceki anayasa değişikliği ile oluşturulan müsteşarlıkların kaldırılması önerilmiştir. Gerekçede 3115 sayılı kanunla anayasanın 44, 47, 49, 50 ve 61. maddeleri ile devlet teşkilatında ihdas edilmiş olan siyasi müsteşarlıkların görevleri, tayinleri ve görevden alınmaları açıklanmıştır. 3117 sayılı kanunun ikinci kısmında da bu müsteşarlıklarla ilgili yapılacak diğer işlemlere yer verilmiştir. Ancak, siyasî müsteşarlıklar oluşturulduktan sonra geçen sekiz aylık süre içerisinde fiiliyatta bu teşkilattan beklenen faydanın elde edilemediği görülmüştür. Müsteşarlıkların bakanlara yardımcı olacağı, onların yükünü ve sorumluluklarını hafifletecekleri beklentisi gerçekleşmemiştir. Zira, bu kişilerin bakanlıklardaki güç ve yetkiye ortak olmaları bakanların otoritelerini zayıflatmıştır. Ayrıca bakan ile siyasî müsteşar arasında görüş farkı ortaya çıkması halinde hükümet otoritesinin zayıflayacağı anlaşılmıştır.

Diğer taraftan iş başına getirilen siyasî müsteşarların tamamı görevlerinden aflarını istemişlerdir. Buna göre devlet teşkilatında zaaf oluşturan söz konusu teşkilatın lüzumsuzluğu net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Bütün bu sebeplerden dolayı siyasî müsteşarlıklardan bahseden anayasanın 44, 47, 49, 50 ve 61. maddelerindeki ilgili hükümlerin çıkarılması önerilmiştir.

Anayasa değişikliğinin ikinci boyutu ise bakanlıkların sayısının ihtiyaca göre belirlenmesi ile ilgilidir. Mevcut hal ile bakanlıkların oluşturulması kanun ile mümkün olabiliyordu. Önerilen 48. madde şöyledir: "*Vekaletlerin teşkili tarzı mahsus kanuna tabidir*"⁴⁵. Söz konusu anayasa değişiklikleri 29 Kasım 1937 günü meclis genel kurulunda aynen kabul edilmiştir. 1 Aralık tarihinde de resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir⁴⁶. Mihri Pektaş, bu değişiklik teklifinin meclis genel kurulunda oylanması sırasında da kabul oyu vermiştir⁴⁷.

2.4. Malatya Hakkında Hazırladığı Rapor

Seçim bölgesinin sorunlarıyla da ilgilenen Mihri Pektaş, Malatya milletvekilleri ile birlikte 1935 yılında bir rapor hazırlamıştır. Bu raporda Malatya'ya bir çimento fabrikası, pamuk ıslah istasyonu ve numune hastanesinin faaliyete geçmesinin gerekli olduğundan, bölgede değişik yerlere yeni okulların açılmasının eğitime büyük katkı sağlayacağından ve şehrin sulama probleminin çözülmesinin lazım geldiğinden bahsedilmiştir. Ayrıca Malatya'nın ilçelerindeki önemli sorunlar hakkında da bilgiler vermiştir⁴⁸.

⁴³ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.16, 33.Birleşim, 5 Şubat 1937, S Sayısı: 89.

⁴⁴ Resmi Gazete, Sayı: 3553, 13 Şubat 1937, s. 7659; Kanun No: 3115, Kabul Tarihi: 5 Şubat 1937.

⁴⁵ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C. 20, 11.Birleşim, 29 Kasım 1937, S Sayısı: 13.

⁴⁶ Resmi Gazete, Sayı: 3773, 1 Kanunuevvel /Aralık 1937, s. 9019, Kanun No:3271 , Kabul Tarihi: 29 Kasım 1937.

⁴⁷ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C. 20, 11.Birleşim, 29 Kasım 1937, s.88..

⁴⁸ Duroğlu, a.g.t, s. 103.

2.5. Katıldığı Oylamalar

Mihri Pektaş 5. dönem milletvekilliği süresince TBMM'de 374 oylamaya katılmış olup tamamında da evet oyu vermiştir. Hiç bir oylamada çekimser kalmamış ve ret oyu kullanmamıştır.

Pektaş, bu dönemde kurulan hükümetler için yapılan güven oylamalarının tamamında olumlu oy vermiştir. Katıldığı güven oylamaları ve tarihleri sırasıyla şöyledir: İsmet İnönü Hükümeti için 7 Mart 1935⁴⁹, 31 Temmuz 1936⁵⁰ ve 14 Haziran 1937 tarihli güven oylamaları⁵¹. Celal Bayar Hükümeti için 8 Kasım 1937⁵², 29 Haziran 1938⁵³ ve 16 Kasım 1938 tarihli güven oylamaları⁵⁴ Dr. Refik Saydam Hükümeti için 29 Ocak 1939 tarihinde yapılan güven oylaması⁵⁵.

Pektaş, Atatürk'ün cenaze merasimi için yapılacak sarfiyat hakkındaki kanuna da evet oyu vermiştir⁵⁶. Söz konusu 3540 sayılı kanuna göre Atatürk'ün cenaze merasimi dolayısıyla yapılacak sarfiyat için Başbakanlıkça teşkil edilecek özel bir komisyonun emriyle sarf edilmek üzere Ziraat Bankası'nda açılacak bir krediden beş yüz bin liraya kadar ödeme yetkisi Maliye Bakanlığına verilmiştir. Bu ödeneğin ne gibi hizmetler için yapılacağı bakanlar kurulu tarafından tespit edilecektir. Bu harcama bilahare Maliye Bakanlığı bütçesindeki 246 numara ile açılacak özel bir fasıla kaydedilecektir⁵⁷.

Mihri Pektaş'ın kabul oyu verdiği diğer kanunlardan bazıları şunlardır: Beynelmilel sihhî mukavelenamenin tasdiki hakkındaki kanun⁵⁸, Kırşehir, Yozgat ve Keskin mıntıklarında meydana gelen deprem neticesinde yıkılan ve harap olan binaların inşaat ve tamiratında kullanılmak üzere Kızılay tarafından sevk olunacak inşaat malzemesinin Devlet demiryollarında parasız nakledilmesi hakkında kanun⁵⁹. Hatay davası için hükümete geniş yetki verilmesi hususunda yapılan oylama⁶⁰.

3. Altıncı Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki Faaliyetleri

3.1. Milletvekilliği Görevine başlaması

Mihri Pektaş 939 ikinci seçmen oyunu alarak Malatya milletvekili seçilmiştir. Milletvekili seçildiğini gösterir mazbata 26 Mart 1939 tarihlidir⁶¹. 3 Nisan 1939 günü ant içerek milletvekilliği görevine başlamıştır⁶². 10 Nisan 1939 tarihinde mazbatasını meclis genel kurulu tarafından onaylanmıştır⁶³. 23 Mart 1941 tarihinde Bütçe Encümeni'nde boş bulunan üyelik için

⁴⁹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.1, 2. Birleşim, s.34.

⁵⁰ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.12, 81. Birleşim, 31 Temmuz 1936, s.358.

⁵¹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.19,76.Birleşim, 14 Haziran 1937, s.337.

⁵² TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.20, 3..Birleşim, 8 Kasım 1937, s.41.

⁵³ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.26, 83..Birleşim, 29 Haziran 1938, s.509, 533.

⁵⁴ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.27, 5..Birleşim, 16 Kasım 1938, s.57.

⁵⁵ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.29, 28.Birleşim, 27 Ocak 1939, s.226.

⁵⁶ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.27, 4. Birleşim,14 Kasım 1938, s.42.

⁵⁷ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C. 27, 4. Birleşim, 14 Kasım 1938,s. 40-41; Resmi Gazete, Sayı: 4063, 15 Kasım 1938.

⁵⁸ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C. 27, 6. Birleşim, 28 Kasım 1938,s. 67.

⁵⁹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C. 29, 19. Birleşim, 9 Ocak 1939,s. 36.

⁶⁰ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, C.26, 83..Birleşim, 29 Haziran 1938, s.509, 533.

⁶¹ TBMM Arşivi, Kutu: 42, Dosya: 943.

⁶² TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.1, Birinci Birleşim, 3 Nisan 1939, s.7

⁶³ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.1, İkinci Birleşim, 10 Nisan 1939, s.6.

yapılan seçimde verilen oyları tasnif etmekle görevlendirilmiştir⁶⁴. Mihri Pektaş 6 Ocak 1941 tarihinde 20 gün izin almıştır⁶⁵.

3.2. Konuşması

Mihri Pektaş İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1939 yılı bütçesi kanun lâyihası görüşülürken söz almıştır. O öncelikle içkinin zararlarına değinmeyi bir kadın olarak görev bildiğini ifade etmiştir. Tekel Genel Müdürlüğü'nün gelir temin etmekle mükellef olduğunu, buna rağmen halkın sağlığının hiç bir zaman gözden uzak tutulmaması lazım geldiğini belirtmiştir. Konunun sağlık, hayat ve nüfus açısından da düşünülmesi gerektiğini hatırlatmıştır. Bazı milletvekillerinin "*İçer misin, zevkini bilir misin*", "*Gençlerin biraz içmesi lazımdır*" gibi sözlerini şiddetle eleştirmiştir. Kürsüye çıkan doktor milletvekillerinin beklediği muhalefeti göstermemelerinden dolayı hayrete düştüğünü de dile getirmiştir.

Diğer taraftan O, içkinin tamamen yasaklanamayacağını bilincinde idi. Men-i müskirat kanununa atıf yaparak Türkiye'de de bunun denendiğini ancak bir sonuç alınmadığını hatırlatarak şunları söylemiştir: "*İçki içmenin belki tamamen önüne geçilemez. Fakat pek âlâ müşkülleştirebilir. Bu hususta bilhassa vekilin nazarı dikkatini celb etmek istiyorum. Çok küçük şişeler içerisinde rakılar satılmaktadır. Ameleler, az gündelikli insanlar bunu kolaylıkla tedarik etmek imkânını bulabiliyorlar. Bunun önüne geçmek lâzımdır. Varşova'dan bahsettiler. Bu ne güzel bir kanun, cumartesi ve pazar günleri içki içmemek. Keşke bu kanun bizde de olsa, bunu samimî olarak arzu ederim. Bir insan içkiye düşkünse, onu nasıl olsa tedarik eder, fakat düşkün olmayanlar haydi içiverelim derler ve bu yüzden içtimâî bakımdan bir çok zararlar hâsıl olur. Bunun önüne geçmek lâzımdır*"

Ona göre içkiler içerisinde en zararlısı rakıdır. Rakının vücuda verdiği zarar diğer içkilerle kıyas edilemeyecek derecede yüksektir. Bu yüzden az bir para ile temininin önüne geçilmesi için küçük şişelerde satışının yasaklanmasını ve sadece büyük şişelerde satılmasına müsaade edilmesini önermiştir.⁶⁶ Mihri Pektaş bu konuşmasından sonra yapılan oylamada İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1939 mali yılı bütçe kanununa kabul oyu vermiştir⁶⁷.

3.3. Önergesi

Mihri Pektaş'ın bu dönemde sadece bir önergesi bulunmaktadır. Bu önerge müzakerenin kifayetine dairdir. Tokat mebusu Galib Pekel'in Köy Kanunu'na ek kanun teklifi ve Dahiliye Encümeni mazbatasını görüşülürken müzakerenin kifayetine dair bir takrir vermiştir. Bu takrir kabul edilmiş ve bilahare teklifin encümene havalesine karar verilmiştir⁶⁸.

3.4. Katıldığı Oylamalar

Mihri Pektaş 6. Dönem TBMM'de bu dönemde 352 oylamaya katılmış olup tamamında da evet oyu vermiştir. Hiç bir oylamada çekimser kalmamış, ret oyu kullanmamıştır. Bu dönemde de katıldığı bütün güven oylamalarında kabul oyu vermiştir. Dr. Refik Saydam Hükümeti için 10 Nisan 1939 tarihinde⁶⁹ ve 12 Temmuz 1940 tarihinde yapılan güven oylamalarında olumlu

⁶⁴ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.16, 31. Birleşim, 23 Mart 1941, s.37.

⁶⁵ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.15, 25. Birleşim, 6 Ocak 1941, s.305.

⁶⁶ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.2, 10. Birleşim, 10 Mayıs 1939, s.45.

⁶⁷ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.2, 10. Birleşim, 10 Mayıs 1939, s.55.

⁶⁸ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.26, 72. Birleşim, 12 Haziran 1942, s.164-165.

⁶⁹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.1, 2. Birleşim, 10 Nisan 1939, s.27.

oy kullanmıştır.⁷⁰. Yine Refik Saydam Hükümeti'nin siyasetinin tasvibi ve beyannamenin kabulü hakkında 12 Mayıs 1939 tarihinde yapılan oylamada da evet oyu vermiştir⁷¹.

Bu dönemde Mihri Pektaş'ın oylamasına katıldığı ve kabul oyu kullandığı önemli bazı kanunlar şunlardır: "Varlık Vergisi Kanunu"⁷², "Köy Enstitüleri Kanunu"⁷³, "Hatay'ın anavatana katılmasını sağlayan Türkiye ile Fransa arasında Ankara'da 23 Haziran 1939 tarihinde imzalanan Türkiye ile Suriye arasında arazi mesailinin kat'i surette hallini mutazammın Anlaşma ve müzeyyematının tasdikine dair kanun"⁷⁴, "Hatay vilâyeti kurulmasına dair kanun"⁷⁵, Hatay vilayeti teşkiline dair olan 3771 sayılı kanuna ek kanun"⁷⁶.

Mihri Pektaş sosyal yardım içerikli bazı kanunlara da kabul oyu verdiği görülmüştür. Bunlardan bazıları şunlardır: "Göçmenlerle nakledilenlere ve muhtaç çiftçilere tohumluk ve yemeklik dağıtılması hakkındaki 3242 sayılı kanuna ek kanun"⁷⁷, "Erzincan'da ve Erzincan yer sarsıntısından müteessir olan mıntikalarda zarar görenlere yapılacak yardım hakkında kanun"⁷⁸, " İstiklâl harbi malûllerine verilecek para mükâfatı hakkındaki kanun"⁷⁹. "Asker ailelerinden muhtaç olanlara yardım hakkındaki kanun"⁸⁰.

3.5. Encümenlerde Yaptığı Görevler

Mihri Pektaş bu dönemde Kütüphane ve Divanı Muhasebat Encümenlerinde görev yaptı. 10 Nisan 1939 tarihinde 370 oy ile 6. dönem birinci yasama yılı için Kütüphane Encümeni'ne seçilmiştir⁸¹. 6 Kasım 1939 tarihinde de yine 290 oy ile ikinci yasama yılı için Kütüphane Encümeni'ne seçilmiştir⁸². O, bundan sonraki yıllarda ise Divanı Muhasebat Encümeni'nde görev yapmıştır. Üçüncü yıl için 8 Kasım 1940 tarihinde 280 oy ile⁸³, dördüncü yıl için Kasım 1941 tarihinde 278 oy ile⁸⁴, beşinci yasama yılı için de 9 Kasım 1942 tarihinde 294 oy ile Divanı Muhasebat Encümeni'ne seçilmiştir⁸⁵.

Mihri Pektaş Kütüphane Encümeni üyesi olarak hiç bir mazbata hazırlanmasına katkı sağlamış değildir. Çünkü, bu dönemde Kütüphane Encümeni'ni ilgilendiren her hangi bir kanun teklifi verilmemiştir. Fakat O, Divanı Muhasebat Encümeni üyesi olarak 18 adet mazbatanın hazırlanmasında görev yapmıştır. Bunun dışında 1 adet de muhtelit encümen mazbatası hazırlanmasına katkı sağlamıştır.

Mihri Pektaşın da imzasını taşıyan encümen mazbataları şunlardır;

1. Kütahya müstantıki (sorgu hakimi) Mehmet Said'in hakimler kanununun muvakkat maddesinin (A) fıkrasına tevfikan emekliye sevki ile hizmet süresine göre verilmek istenilen paranın vizesi icap edip etmeyeceğine dair mazbata:

⁷⁰ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.13, 73. Birleşim., 12 Temmuz 1940, s.69.

⁷¹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.2, 11., 12 Mayıs 1939, s.78.

⁷² TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.28, 3. Birleşim., 11 Kasım 1942, s. 34.

⁷³ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.10, 41. Birleşim, 17 Nisan 1940, s.100.

⁷⁴ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.3, 33. Birleşim, 30 Haziran 1939, s.461.

⁷⁵ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.4, 37. Birleşim, 7 Temmuz 1939, s.201.

⁷⁶ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.5, 44. Birleşim, 16 Ekim 1939, s.63.

⁷⁷ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.5, 43. Birleşim, 9 Ekim 1939, s.51.

⁷⁸ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.8, 26. Birleşim, 17 Ocak 1940, s.98.

⁷⁹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.13, 73. Birleşim., 12 Temmuz 1940, s.75; TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.19, 70. Birleşim., 27 Haziran 1941, s. 200.

⁸⁰ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.20, 77. Birleşim., 11 Ağustos 1941, s. 132.

⁸¹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.1, 2. Birleşim, 10 Nisan 1939, s.19.

⁸² TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.6, 2. Birleşim, 6 Kasım 1939, s.12.

⁸³ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.14, 2. Birleşim, 8 Kasım 1940, s.14.

⁸⁴ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.21, 2. Birleşim, 7 Kasım 1941, s.15.

⁸⁵ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.28, 2. Birleşim, 9 Kasım 1942, s.10.

Kütahya sorgu hakimi Mehmet Said'in, hakimler kanununun muvakkat maddesinin (A) fıkrasına göre emekliye sevki ile hizmet süresine göre verilmek istenilen paranın vizesi icap edip etmeyeceğine dair Meclis Başkanlığı aracılığıyla Divanı Muhasebat Encümeni'nden görüş sorulmuştur. Encümen havale edilen evraklar üzerinden incelemelerini tamamlayarak 14 Mart 1941 tarihli bir mazbata hazırlamıştır. Mazbatada oy çokluğuyla ödenecek para için vize alınması lazım geldiği kararına varılmıştır⁸⁶.

2. Milli piyango idaresinin 1940 senesi bilançosu ile kar ve zarar cetvellerinin onaylanmasına dair kanun hakkında mazbata

Milli piyango idaresinin 1940 senesi bilançosu ile kar ve zarar cetvellerinin 3670 numaralı kanunun 6. maddesi hükmüne uygun olarak gönderildiğini belirten 18 Mart 1941 tarih ve 6/1062 numaralı Başbakanlık tezkeresi Meclis Başkanlığı tarafından encümene havale edilmiştir. Divanı Muhasebat Encümeni bilanço ve kar zarar cetvelleri üzerinde teferruatlı incelemelerde bulunarak 26 Mart 1941 tarihinde bir mazbata hazırlamıştır. Mazbatada Başbakanlık tezkeresinin onaylandığı, kar ve zarar cetvelinin onandığı görülmektedir.⁸⁷

3 Posta, Telgraf ve Telefon Umum Müdürlüğü 1938 mali yılı kesin hesabının onanmasına dair mazbata:

Posta, Telgraf ve Telefon Umum Müdürlüğü 1938 mali yılı kesin hesabına ait mutabakat beyannamesi Divanı Muhasebat Başkanlığı tarafından bir tezkere ile Meclis Başkanlığı'na sunulmuştur. Meclis Başkanlığı ilgili belgeleri Divanı Muhasebat Encümeni'ne havale etmiştir. Encümen söz konusu belgeler üzerinde incelemelerini tamamlayarak 3 Haziran 1941 tarihinde mazbatasını hazırlamıştır. Mazbatada Posta, Telgraf ve Telefon Umum Müdürlüğü 1938 mali yılı kesin hesabının onaylanması yönünde görüş belirtmiştir. Bilahare meclis genel kurulu da bu öneri doğrultusunda yapılan işlemleri onaylamıştır⁸⁸..

4. Ankara şehri imar müdürlüğünün 1938 mali yılı kesin hesabının onanması hakkında Divanı Muhasebat Encümeni mazbatası:

Ankara şehri İmar Müdürlüğü'nün 1938 mali yılı kesin hesabının onanması hakkında Başbakanlık tarafından bir kanun teklifi hazırlanmıştır. 23 Temmuz 1940 tarihli ve 6/3386 numaralı Başbakanlık tezkeresi ile teklif olunan kanun bilahare Divanı Muhasebat Encümeni'ne havale edilmiştir. Encümen evraklar üzerinde incelemelerini tamamlamış ve 19 Kasım 1941 tarihinde raporunu hazırlamıştır. Raporda kanun teklifinin kabulü yönünde görüş belirtilmiştir⁸⁹..

5. Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü'nün 1938 mali yılı kesin hesabı hakkında hazırlanan mazbata:

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü'nün 1938 mali yılı kesin hesap bilançosu hakkında Başbakanlık tarafından hazırlanan 17 Eylül 1940 tarihli tezkeresi ile teklif olunan kanun Meclis Başkanlığına gönderilmiştir. Meclis Başkanlığı ise görüş sormak amacıyla teklifi Divanı Muhasebat Encümeni'ne havale etmiştir. Encümen incelemelerini tamamlayarak 25 Kasım 1941 tarihinde bir mazbata hazırlamıştır. Mazbatada kanun teklifinin kabulü yönünde görüş belirtilmiştir⁹⁰.

⁸⁶ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.14, 2. Birleşim, 8 Kasım 1940, S sayısı: 82, s. 4-5; TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.16, 29. Birleşim, 19 Mart 1941, . S sayısı: 82, s. 4-5

⁸⁷ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.16, 34. Birleşim, 31 Mart 1941, S sayısı: 102, s.2.

⁸⁸ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.19, 63. Birleşim, 9 Haziran 1941, S sayısı: 211, s.5.

⁸⁹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.21, 7. Birleşim, 24 Kasım 1941, S sayısı: 8, s.3-4.

⁹⁰ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.21, 9. Birleşim, 28 Kasım 1941, S sayısı: 19, s.4.

6. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün 1938 mali yılı kesin hesabı için hazırlanan kanun teklifi hakkında mazbata:

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün 1938 mali yılı kesin hesabı hakkında Başbakanlık tarafından hazırlanan 3 Nisan 1941 tarih ve 6/1319 numaralı tezkeresi ile teklif olunan kanun lâyihası Meclis Başkanlığına havale edilmiştir. Meclis Başkanlığı teklifi ilgisi nedeni ile Divanı Muhasebat Encümeni'ne göndermiştir. Encümen incelemelerini tamamlayarak 22 Aralık 1941 tarihli bir mazbata hazırlamıştır. Mazbatada hükümetin teklifi uygun bulunmuştur⁹¹. Mihri Pektaş bu kanunun oylamasında da kabul oyu vermiştir⁹².

7. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün 1939 mali yılı kesin hesabı için hazırlanan kanun teklifi hakkında mazbata:

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün 1939 mali yılı kesin hesabı hakkında Başbakanlık tarafından hazırlanan 30 Haziran 1941 tarihli ve 6/3252 numaralı tezkeresiyle teklif olunan kanun lâyihası Meclis Başkanlığına gönderilmiştir. Meclis Başkanlığı kanun teklifini Divanı Muhasebat Encümeni'ne havale etmiştir. Encümen incelemelerini tamamlayarak 2 Nisan 1942 tarihinde bir mazbata hazırlamıştır. Mazbata hükümetin teklifinin uygun olduğu yönündedir⁹³.

8. Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü'nün 1939 mali yılı kesin hesabı için hazırlanan kanun lâyihası hakkında mazbata:

Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü'nün 1939 mali yılı kesin hesabı hakkında Başbakanlık tarafından hazırlanan 3 Nisan 1941 tarihli ve 6/1318 numaralı tezkere ile teklif olunan kanun lâyihası Meclis Başkanlığı'na sunulmuştur. Meclis Başkanlığı kanun teklifini ilgisi nedeni ile Divanı Muhasebat Encümeni'ne havale etmiştir. Encümen 2 Nisan 1942 tarihli bir mazbata hazırlamıştır. Mazbatada hükümetin teklifinin uygun olduğu yönünde görüş belirtilmiştir⁹⁴.

9. Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü'nün 1939 mali yılı kesin hesabı hakkındaki kanun teklifi için hazırlanan mazbata:

Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü'nün 1939 mali yılı kesin hesabı hakkında 16 Ekim 1940 tarihli ve 6/4724 numaralı tezkere ile teklif olunan kanun lâyihası Meclis Başkanlığı'na gönderilmiştir. Meclis Başkanlığı teklifi Divanı Muhasebat Encümeni'ne havale etmiştir. Encümen incelemelerini tamamlayarak bir mazbata hazırlamıştır. 2 Nisan 1942 tarihli mazbatada hükümetin teklifinin uygun olduğu yönünde görüş belirtilmiştir⁹⁵.

10. Yalova Kaplıcaları İşletme İdaresi'nin 1 Temmuz 1939'dan 31 Mayıs 1940 tarihine kadar 11 aylık hesap işlemlerine dair düzenlenen raporun sunulduğuna dair Divanı Muhasebat Encümeni Riyaseti tezkeresi hakkında Divanı Muhasebat Encümeni Mazbatası:

Yalova Kaplıcaları İşletme İdaresi'nin 1 Temmuz 1939'dan 31 Mayıs 1940 tarihine kadar 11 aylık hesap işlemlerine dair hazırlanan Divanı Muhasebat Encümeni Riyaseti tezkeresi Meclis Başkanlığı'na gönderilmiştir. Meclis Başkanlığı ilgisi nedeni ile evrakları Divanı Muhasebat Encümeni'ne havale etmiştir. Encümen incelemelerini tamamlayarak 27 Nisan 1942

⁹¹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.22, 21. Birleşim, 26 Aralık 1941, S sayısı: 46, s.3.

⁹² TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.22, 21. Birleşim, 26 Aralık 1941,s.151.

⁹³ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.24, 43. Birleşim, 6 Nisan 1942,S. Sayısı: 103, s.3..

⁹⁴ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.24, 43. Birleşim, 6 Nisan 1942,S. Sayısı: 104, s.3..

⁹⁵ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.24, 43. Birleşim, 6 Nisan 1942,S. Sayısı: 105, s.4..

tarikhinde bir mazbata hazırlamıştır. Buna göre 11 aylık bilanço ile kar ve zarar hesabının tasdik olunması önerilmiştir.⁹⁶

11. 1938 mali yılı kesin hesabı hakkında kanun lâyihası dolayısıyla hazırlanan mazbata:

1938 mali yılı kesin hesabına ait mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı Muhasebat Başkanlığı tezkeresi ile 1938 mali yılı kesin hesabı hakkında kanun lâyihası Meclis Başkanlığı tarafından Divanı Muhasebat Encümeni'ne havale edilmiştir. Encümen incelemelerini tamamlayarak 5 Mayıs 1942 tarihli bir mazbata hazırlamıştır. Mazbatada 1938 yılı harcamalarının onanması önerilmiştir.⁹⁷

12. Aralık 1941-Şubat 1942 aylarına ait raporun sunulduğuna dair Divanı Muhasebat Başkanlığı tezkeresi hakkında hazırlanan mazbata:

Aralık 1941-Şubat 1942 aylarına ait raporun sunulduğuna dair Divanı Muhasebat Başkanlığı tezkeresi Meclis Başkanlığı tarafından Divanı Muhasebat Encümeni'ne havale edilmiştir. Encümen incelemelerini tamamlayarak 24 Kasım 1942 tarihli bir mazbata hazırlamıştır. Divanı Muhasebat Encümeni mazbatasında teklif uygun bulunmuş olup, onaylanması yönünde görüş belirtilmiştir.⁹⁸

13. İzmir Rıhtım Şirketi muvakkat idaresine ait kesin hesabın tasdikini konu alan kanun teklifi hakkında mazbata:

İzmir Rıhtım Şirketi muvakkat idaresine ait kati hesabın tasdiki hakkında Nafia vekaleti bir kanun teklifi hazırlamıştır. Bu kanun teklifi Başbakanlık tarafından 23 Mart 1940 tarihinde Meclis Başkanlığı'na havale edilmiştir. Meclis Başkanlığı da ilgisi nedeni ile teklifi Divanı Muhasebat Encümeni'ne göndermiştir. Encümen incelemelerini tamamlayarak 27 Kasım 1942 tarihli bir mazbata hazırlamıştır. Bu mazbatada kanun layihasının onaylanması yönünde görüş belirtilmiştir.⁹⁹

14. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 1939 mali yılı kesin hesabı hakkında hazırlanan kanun lâyihası hakkında mazbata:

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 1939 mali yılı kesin hesabı için Başbakanlık tarafından 8 Nisan 1941 tarihli ve 6/1401 numaralı tezkere ile teklif olunan kanun lâyihası Meclis Başkanlığı'na sunulmuştur. Meclis Başkanlığı teklifi Divanı Muhasebat Encümeni'ne havale etmiştir. Encümen incelemelerini tamamlayarak 2 Aralık 1942 tarihli bir mazbata hazırlamıştır. Bu mazbatada kanun layihasında belirtilen rakamların ve harcamaların onaylanması yönünde görüş belirtilmiştir.¹⁰⁰

15. Posta Telgraf ve Telefon Umum Müdürlüğü'nün 1939 mali yılı kesin hesabı için teklif olunan kanun lâyihası hakkında mazbata:

Posta Telgraf ve Telefon Umum Müdürlüğü'nün 1939 mali yılı kesin hesabı için Başbakanlık tarafından 28 Eylül 1942 tarihli ve 6/3681 numaralı tezkeresiyle teklif olunan kanun lâyihası Meclis Başkanlığı'na gönderilmiştir. Meclis Başkanlığı kanun teklifini ilgisi nedeni ile Divanı Muhasebat Encümeni'ne göndermiştir. Encümen Divanı Muhasebat'ın

⁹⁶ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.25, 53. Birleşim, 4 Mayıs 1942,S. Sayısı: 102'ye ek.

⁹⁷ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.26, 72. Birleşim, 12 Haziran 1942,S. Sayısı: 184, s. 4-9.

⁹⁸ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.29, 12. Birleşim, 2 Aralık 1942,S. Sayısı: 11, s. 1.

⁹⁹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.29, 12. Birleşim, 2 Aralık 1942,S. Sayısı: 15, s. 1-3.

¹⁰⁰ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.29, 15. Birleşim, 9 Aralık 1942,S. Sayısı: 23, s. 5-6.

mutabakat beyannamesiyle birlikte meseleyi ele almış ve 7 Aralık 1942 tarihli bir mazbata hazırlamıştır. Mazbatada kanun teklifinin kabulü yönünde görüş belirtilmiştir¹⁰¹.

16. Orman Genel Müdürlüğü'nün 1939 mali yılı kesin hesabı hakkında teklif olunan kanun lâyihası hakkında mazbata:

Orman Genel Müdürlüğü'nün 1939 mali yılı kesin hesabı hakkında Başbakanlığın 24 Mayıs 1941 tarihli ve 6/3152 numaralı tezkeresiyle teklif olunan kanun lâyihası Meclis Başkanlığı'na gönderilmiştir. Meclis Başkanlığı teklifi Divanı Muhasebat Encümeni'ne havale etmiştir. Encümen kanun teklifini Divanı Muhasebat'ın mutabakat beyannamesiyle birlikte incelemiş ve bir mazbata hazırlamıştır. 8 Aralık 1942 tarihli bu mazbatada kanun teklifinin kabulü yönünde görüş belirtilmiştir¹⁰².

17. İnhisarlar Umum Müdürlüğü'nün 1939 mali yılı kesin hesabı hakkında teklif olunan kanun lâyihası hakkında mazbata:

İnhisarlar Umum Müdürlüğü'nün 1939 mali yılı kesin hesabı hakkında Başbakanlığın 28 Nisan 1941 tarih ve 6/1791 numaralı tezkeresiyle teklif olunan kanun lâyihası Meclis Başkanlığı'na gönderilmiştir. Meclis Başkanlığı teklifi Divanı Muhasebat Encümeni'ne havale etmiştir. Encümen, Divanı Muhasebat Başkanlığı'nın 21 Ağustos 1942 tarih ve 201152/1816 numaralı tezkeresiyle gönderilen mutabakat beyannamesini de incelemiştir. Nihayet 8 Aralık 1942 tarihli bir mazbata hazırlamıştır. Söz konusu mazbatada kanun teklifinin kabulü yönünde görüş belirtilmiştir¹⁰³.

18. Yalova Kaplıcaları İşletme İdaresi'nin ikinci çalışma yılı olan 1940 mali senesine ait bilançosu hakkında Divanı Muhasebat Encümeni mazbatası:

Divanı Muhasebat Encümeni Yalova Kaplıcaları İşletme İdaresi'nin ikinci çalışma yılı olan 1940 mali senesine ait bilançosu üzerinde bir mazbata hazırlamıştır. Bunun için encümen Divanı Muhasebat Başkanlığı'nın 21 Ekim 1942 tarih ve 203427/2342 sayılı tezkeresini ve havale edilen raporu incelemiştir. 12 Aralık 1942 tarihli mazbatada bilançonun onaylanması yönünde görüş belirtilmiştir¹⁰⁴.

19. Boşalan Divanı Muhasebat üyeliği hakkında Divanı Muhasebat ve Maliye Encümenlerinden oluşan muhtelit encümen mazbatası:

Divanı Muhasebat üyelerinden Hasan Basri Esen'den boşalan üyeliğe Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yeni bir kişinin seçilmesi gerekiyordu. Bunun için Bütçe, Divanı Muhasebat ve Maliye Encümenleri üyelerinin katılımıyla bir muhtelit encümen oluşturulmasına karar verilmiştir. Bu encümenin görevi adayların ihtisas açısından yeterlilik durumlarını tespit etmektir. Oluşturulan muhtelit encümen üyeleri arasında Mihri Pektaş da yer aldı. Encümen, Divanı Muhasebat Başkanlığı'nın Meclis Başkanlığı aracılığıyla gönderdiği 9 Aralık 1942 tarih ve 203876/2430 sayılı tezkeresi gereğince toplanmıştır. Toplantıda Maliye Bakanı Fuad Ağralı da hazır bulunmuştur. Muhtelit encümen 25 Haziran 1934 tarih ve 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanunu hükmüne göre boş üyelik için gösterilen on kişi arasında yapılan seçim neticesinde ihtisas sahibi iki kişinin aday gösterilmesine karar vermiştir. 30 Aralık 1942 tarihli encümen mazbatasında belirtildiğine göre bu kişiler Abdullah Başmurakıp Ali Hemen ve Başmurakıp Ali Ragıp Ögel'dir¹⁰⁵.

¹⁰¹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.29, 16. Birleşim, 11 Aralık 1942,S. Sayısı: 27, s. 7-8.

¹⁰² TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.29, 16. Birleşim, 11 Aralık 1942,S. Sayısı: 30, s. 4-5.

¹⁰³ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.29, 16. Birleşim, 14 Aralık 1942,S. Sayısı: 35, s. 4-7.

¹⁰⁴ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.29, 18. Birleşim, 14 Aralık 1942,S. Sayısı: 45, s. 5-7.

¹⁰⁵ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 6, C.30, 23. Birleşim, 4 Ocak 1943,S. Sayısı: 66, s. 1-2.

4. Yedinci Dönem Milletvekilliği

4. 1. Milletvekilliği Görevine Başlaması

Mihri Pektaş 971 ikinci seçmen oyunu alarak Malatya milletvekili seçilmiştir. Milletvekili seçildiğini gösterir mazbata 28 Şubat 1943 tarihlidir¹⁰⁶. 8 Mart 1943 günü mecliste ant içerek 7. dönem milletvekilliği görevine başlamıştır¹⁰⁷. Mazbatasını 15 Mart 1943 günü meclis genel kurulunda oylanarak onaylanmıştır¹⁰⁸. Pektaş 15 Mart 1943 günü Gümrük ve İnhisarlar Encümeni için verilen oyların tasnifinde görevlendirilmiştir¹⁰⁹.

4. 2. Oylamalar

Mihri Pektaş 7. dönemde 237 oylamaya katılmıştır. Bu oylamaların tamamında olumlu oy kullanmıştır. Katıldığı iki güven oylamasında da evet oyu vermiştir. Bunlardan ilki 17 Mart 1943 tarihinde Başbakan Şükrü Saraçoğlu için yapılan güven oylamasıdır.¹¹⁰ İkincisi de yine Saraçoğlu hükümeti için 29 Mayıs 1945 tarihli güven oylamasıdır.¹¹¹

Mihri Pektaş'ın olumlu oy kullandığı bazı kanun teklifleri şunlardır: "Atatürk'ün Anıtkabir inşaatına dair kanun"¹¹², "Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu"¹¹³, "Varlık vergisi hakkındaki 4305 sayılı kanuna ek kanun"¹¹⁴, "İstiklâl harbi malullerine verilecek para mükafatı hakkındaki kanun"¹¹⁵, "Cami ve mescit hademelerine parasız elbiselik kumaş verilmesi hakkındaki kanun"¹¹⁶.

Mihri Pektaş'ın dış politika konusunda olumlu oy kullandığı önemli bazı teklifler ise şunlardır: "Almanya ile siyasi ve iktisadi ilişkilerin kesilmesine dair karar"¹¹⁷. "Almanya'ya ve Japonya'ya harp ilanına ve 1 Ocak 1942 tarihli Birleşmiş Milletler Beyannamesi'ne Türkiye'nin de katılması hakkındaki karar"¹¹⁸. "Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti tarafından Cumhuriyet Hükümetine verilen on milyon dolarlık kredi anlaşmasının onanması hakkındaki kanun"¹¹⁹.

4. 3. Takrirler

1. İkinci Dünya Savaşının sona ermesi vesilesiyle meclis adına teşekkür ve temennilerin dile getirilmesine dair takrir

Mihri Pektaş Bolu milletvekili A. Alptogan ve çok sayıda arkadaşı ile birlikte İkinci Dünya Savaşının sona ermesi vesilesiyle meclis adına teşekkür ve temennilerin dile getirilmesini teklif eden bir önerge vermiştir. Önerge şöyledir:

¹⁰⁶ TBMM Arşivi, Kutu: 42, Dosya: 943.

¹⁰⁷ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.1, 1. Birleşim, 8 Mart 1943, s.6.

¹⁰⁸ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.1, 2. Birleşim, 15 Mart 1943, s.14.

¹⁰⁹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.1, 2. Birleşim, 15 Mart 1943, s.16.

¹¹⁰ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.1, 3. Birleşim, 17 Mart 1943, s.31.

¹¹¹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.1, 65. Birleşim, 29 Mayıs 1945, s.515.

¹¹² TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.14, 2. Birleşim, 8 Kasım 1944, s.14.

¹¹³ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.18, 72. Birleşim, 11 Haziran 1945, s. 283.

¹¹⁴ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.5, 56. Birleşim, 17 Eylül 1943, s.59.

¹¹⁵ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.3, 37. Birleşim, 18 Haziran 1943, s.92.

¹¹⁶ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.4, 50. Birleşim, 19 Temmuz 1943, s.184.

¹¹⁷ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.13, Fevkalade Birleşim, 2 Ağustos 1944, s.14.

¹¹⁸ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.15, Fevkalade Birleşim, 23 Şubat 1945, s.133.

¹¹⁹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.23, 48. Birleşim, 8 Mayıs 1946, s.37.

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

1. Hür insan, bağımsız millet davasının zafer kazandığı büyük günde hak ve hürriyet sever. Türk milletinin kalbi bu uğurda canlarını veren kahramanlar için saygı ve minnetle çarpmaktadır.

2. Türk milleti, kendi politikasını bu ulvi esaslara ve millî misakına uygun olarak idare eden ve birçok milletleri haksız yere kan ve ateşe boğan bir devirde millî beka ve millî vakarı muhafaza ve ilâya ve milletimizin hür ve birleşmiş milletler hakkında şerefli yerini almasını temine muvaffak olan Cumhuriyet Hükümetinin basiretli ve isabetli siyasetini sevgi ve takdir ile anmaktadır.

3. Türk milleti, hak ve kanuna dayanan bir barışın sağlanmasını ve bundan böyle millî ve insani hakların bir daha çiğnenmemesi için sulhperver milletlerce yapılmakta olan gayret ve fedakârlıklara kendisinin de var kuvvetiyle iştirakini dilemektedir. Milletimizin bu içten gelen duygularının en tabii bir ifade olarak Büyük Millet Meclisi kararıyla ilân edilmesini arz ve teklif ederiz.

Söz konusu önerge meclis genel kurulu tarafından oy birliği ile kabul edilmiştir.¹²⁰

2. Çiftçiye toprak dağıtılması ve çiftçi ocakları kurulması hakkındaki kanun teklifinin 17. maddenin değiştirilmesine takrir:

Mihri Pektaş Kütahya Milletvekili Fahrettin Tiritioğlu ve çok sayıda milletvekili ile birlikte çiftçiye toprak dağıtılması ve çiftçi ocakları kurulması hakkındaki kanun teklifinin 17. maddenin değiştirilmesine dair bir takrir vermiştir. Takrir metni şu şekildedir:

Madde 17- Topraksız veya az topraklı olan ortakçılar, kiracılar veya tarım işçileri tarafından işlenmekte bulunan arazi, o bölgede 39. madde gereğince dağıtmağa esas tutulan miktarın kendi seçtiği yerde üç katı sahibine bırakılmak şartıyla yukarıda yazılı çiftçi ve işçilere dağıtılmak üzere kamulaştırılabilir. Sahibine bırakılacak olan arazi 50 dönümden aşağı olamaz.- Bu madde hükmünün uygulanmasında 15 ve 16. maddelerin hükümleri işlemez. Geçici mevsim işçileri hakkında bu hüküm uygulanamaz. İşçinin geçici mevsim işçisi olup olmadığını Tarım Bakanlığı belli eder.

Aynı oturumda bu değişiklik önergesi meclis genel kurulunca kabul edilmiştir¹²¹. Söz konusu madde "Çiftçiye Topraklandırma Kanunu" adıyla yasalaşan kanunun 17. maddesi olarak yürürlüğe girmiştir¹²².

4. 4. Encümenlerde Yaptığı Görevler:

Mihri Pektaş yedinci dönem milletvekilliği süresince Divanı Muhasebat Encümeni'nde görev yapmıştır. Bu dönemin birinci yasama yılında 396 oyla¹²³, ikinci yasama yılında 335 oyla¹²⁴, üçüncü yasama yılında 314 oyla¹²⁵, dördüncü yasama yılında 329 oyla ile Divanı Muhasebat Encümeni'ne seçilmiştir¹²⁶. O, Divanı Muhasebat Encümeni'nin hazırladığı 11 mazbatada katkı sağlamıştır. 2 mazbatada da muhtelit encümen üyesi olarak görev yapmıştır. Bu mazbatalar kronolojik sıra ile şu şekildedir:

¹²⁰ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.17, 53. Birleşim, 11 Mayıs 1945, s.46-47.

¹²¹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.18, 68. Birleşim, 4 Haziran 1945, s. 108-111.

¹²² Resmî Gazete, Sayı: 6032, 15 Haziran 1945, s.8894, Kanun No: 4753, Kabul tarihi: 11 Haziran 1945.

¹²³ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.1, 2. Birleşim, 15 Mart 1943, s.17.

¹²⁴ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.6, 2. Birleşim, 8 Kasım 1943, s.10.

¹²⁵ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.14, 2. Birleşim, 8 Kasım 1944, s.14.

¹²⁶ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.20, 2. Birleşim, 5 Kasım 1945, s.18.

1. Umumi muvazeneye dahil dairelerin 1939 malî yılı kesin hesabı hakkında mazbata:

Genel bütçeye dahil dairelerin 1939 mali yılı kesin hesabı hakkında Başbakanlığın 27 Mart 1941 tarihli ve 6/1233 numaralı tezkeresiyle teklif olunan kanun lâyihası ve Divanı Muhasebat Başkanlığı'nın mutabakat beyannamesi Divanı Muhasebat Başkanı Seyfi Oran ve Maliye Bakanlığı Muhasebeler Genel Müdürü Fuat Erciş hazır buldukları halde incelenmiş ve müzakere edilmiştir. Encümen 28 Nisan 1943 tarihinde mazbatasını hazırlamıştır. Mazbatada rakamlarda bazı küçük değişiklikler yapılmış, kanun teklifinin kabulü yönünde görüş belirtmiştir.¹²⁷

2. Devlet Denizyolları İşletme Umum Müdürlüğü'nün 1939 mali yılı kesin hesabı hakkında hazırlanan mazbata:

Devlet Denizyolları İşletme Genel Müdürlüğü'nün 1939 mali yılı kesin hesabı hakkında hazırlanan Başbakanlığın 28 Eylül 1942 tarihli ve 6/3683 numaralı tezkeresiyle teklif olunan kanun lâyihası ve Divanı Muhasebat'ın mutabakat beyannamesi encümen tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendirme sırasında Divanı Muhasebat Reisi Seyfi Oran ile genel müdürlük eski muhasebe müdürü Abdülkadir Gözen de hazır bulunmuşlardır. Nihayet encümen incelemelerini tamamlayarak 2 Haziran 1943 tarihinde mazbatasını hazırlamıştır. Encümen rakamlarda bazı küçük değişiklikler yaparak kanun teklifinin kabulü yönünde görüş belirtmiştir.¹²⁸

3. Bütçe, Divanı Muhasebat ve Maliye Encümenlerinden mürekkep muhtelit encümen mazbatası:

Divanı Muhasebat Başkanlığı, Divanı Muhasebatta boşalan bir daire başkanlığı ile bir üyelik için seçim yapılması hususunda Meclis Başkanlığı'na müracaat etmiştir. Meclis Başkanlığı söz konusu evrakı 8 Kasım 1943 tarih ve 216155/1779 sayılı tezkeresiyle muhtelit encümenine havale etmiştir. Divanı Muhasebat Başkanı Seyfi Oran'ın da hazır bulunduğu encümen toplantısında boşalan daire başkanlığı ve üyelikler için ikişer aday önerilmiştir. Daire başkanlığı için önerilen adaylar Divanı Muhasebat üyeleri Refik Bakuy ve Yusuf Ziya Aslan'dır. Divanı Muhasebat üyeliği için önerilen adaylar da Divanı Muhasebat Murakıby Ali Ragıp Ögel ile Divanı Muhasebat Başkatibi A. Kemalettin Arıçay'dır.¹²⁹

4. Mülga Kıbrıt ve Çakmak İnhisarı İdaresi'nin ilgasından evvelki 4 Haziran 1928 tarihinden 3 Haziran 1930 tarihine kadar ve tasfiye devresi olan 1 Temmuz 1930'dan 18 Haziran 1938 tarihine kadar olan mali hesaplarının onaylanması hakkında mazbata:

Mülga Kıbrıt ve Çakmak İnhisarı idaresi'nin ilgasından evvelki 4 Haziran 1928 tarihinden 3 Haziran 1930 tarihine kadar ve tasfiye devresi olan 1 Temmuz 1930'dan 18 Haziran 1938 tarihine kadar olan mali hesaplarını encümen incelemiştir. İnceleme neticesinde 27 Mart 1944 tarihli bir mazbata hazırlamıştır. Mazbatada mülga idarenin alış veriş muameleleriyle ilintili ticari mahiyetteki işlemlerinin ve bütçe sarfiyatından ileri gelen idare masraflarının geçerli mevzuat ve kaidelere uygun olarak gerçekleştirildiğine hükmedilmiştir. Sonuç olarak sunulan raporun onaylanması yönünde görüş belirtilmiştir.¹³⁰

¹²⁷ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.3, 30. Birleşim, 2 Haziran 1943, S Sayısı: 60, s.3-8.

¹²⁸ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.3, 34. Birleşim, 7 Haziran 1943, S Sayısı: 60, s.3-8.

¹²⁹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.6, 11. Birleşim, 17 Aralık 1943, S. Sayısı: 68, s. 3-5..

¹³⁰ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.8, 36. Birleşim, 31 Mart 1944, S Sayısı: 75, s.1-3.

5. 1940 senesi Milli Korunma bilançosuyla buna ait Umumî Murakabe Heyeti raporu hakkında hazırlanan mazbata:

1940 senesi Milli Korunma bilançosu ile buna ait Umumî Murakabe Heyeti raporu ve ilgili kanun layihası Meclis Başkanlığı tarafından Divanı Muhasebat Encümeni'ne havale edilmiştir. Encümen, Divanı Muhasebat Başkanlığı'nın 29 Temmuz 1943 tarih ve 1/359 sayılı tezkeresi ve diğer belgeleri Umumi Murakabe Heyeti ve Ziraat Bankası temsilcileri de hazır oldukları halde incelemiştir. Nihayetinde 21 Nisan 1944 tarihli bir mazbata hazırlamıştır. Mazbatada söz konusu bilançonun onaylanması yönünde görüş bildirilmiştir.¹³¹

6. 1940 yılı Milli Korunma hesapları hakkında evvelce takdim kılınmış olan mazbataya ek mazbata:

Divanı Muhasebat Encümeni 15 Mayıs 1944 tarihinde 21 Nisan 1944 tarih ve 6 karar sayılı mazbataya ek mazbata hazırlamıştır. Bu sebeple encümen görülen lüzum üzerine meclis genel kurulunun 3 Mayıs 1944 tarihli toplantısında önceki mazbatayı geri çekmiştir. Yeni mazbatada önceki bilanço ve kar zarar hesapları üzerinde bazı değişiklikler yapılmıştır. Buna göre kaleme alınan kanun lâiyhası bağlı cetvelle birlikte meclis genel kuruluna havale edilmiştir.¹³²

7. Milli Piyango İdaresinin 1943 mali yılına dair Başbakanlık tarafından gönderilen 16 Mayıs 1944 tarih ve 6/1340 sayılı tezkeresi hakkında hazırlanan mazbata:

Milli Piyango İdaresinin 1943 mali yılına ait bilançonun gönderildiğine dair 16 Mayıs 1944 tarih ve 6/1340 sayılı Başbakanlık tezkeresi Meclis Başkanlığı'na gönderilmiştir. Meclis Başkanlığı söz konusu tezkereyi Divanı Muhasebat Encümeni'ne havale etmiştir. Encümen, Milli Piyango İdare Başkanı Nihat Ali Üçüncü'nün de katıldığı bir toplantıda tezkereyi ve ilgili evrakları incelemiştir. Nihayetinde encümen 5 Haziran 1944 tarihli bir mazbata hazırlamıştır. Mazbatada ilgili Başbakanlık tezkeresinin onaylanması yönünde görüş belirtilmiştir. İlaveten piyango gelir kaynaklarının idare ve işletilmesinde görülen gelişme ve ilerlemelerden övgü ile bahsedilmiştir.¹³³

8. Posta, Telgraf ve Telefon Umum Müdürlüğü'nün 1940 mali yılı kesin hesabı dolayısıyla Başbakanlığın 15 Mart 1943 tarihli ve 6/796 numaralı tezkeresiyle teklif olunan kanun lâiyhası hakkında mazbata:

Posta, Telgraf ve Telefon Umum Müdürlüğü'nün 1940 mali yılı kesin hesabı hakkında Başbakanlığın 15 Mart 1943 tarihli ve 6/796 numaralı tezkeresiyle teklif olunan kanun lâiyhası Divanı Muhasebat Başkanlığı'nın mutabakat beyannamesiyle birlikte encümene sevk edilmiştir. Encümen ilgili evraklar üzerinde incelemelerini tamamlayarak 4 Aralık 1944 tarihinde bir mazbata hazırlamıştır. Mazbatada söz konusu kanun teklifi çok küçük rakam değişiklikleri ile kabul edilmiştir.¹³⁴

9. Orman Genel Müdürlüğü'nün 1940 mali yılı kesin hesabı için Başbakanlığın 19 Haziran 1942 tarihli ve 6/2362 numaralı tezkeresiyle teklif olunan kanun lâiyhası hakkında mazbata:

Orman Genel Müdürlüğü'nün 1940 mali yılı kesin hesabı için Başbakanlığın 19 Haziran 1942 tarihli ve 6/2362 numaralı tezkeresiyle teklif olunan kanun lâiyhası encümen tarafından değerlendirildi. Encümen, Divanı Muhasebat Başkanlığı'nın mutabakat beyannamesiyle birlikte

¹³¹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.10, 51. Birleşim, 3 Mayıs 1944, S Sayısı: 102.

¹³² TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.10, 66. Birleşim, 31 Mayıs 1944, S Sayısı: 102'ye ek, s. 1-2..

¹³³ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.11, 70. Birleşim, 9 Haziran 1944, S Sayısı: 147, s. 8.

¹³⁴ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.14, 10. Birleşim, 8 Aralık 1944, S Sayısı: 10, s. 5-7.

evrakları incelemiş ve 4 Aralık 1944 tarihli bir mazbata hazırlamıştır. Mazbatada kanun teklifinin kabulü yönünde görüş belirtilmiştir¹³⁵.

10. Divanı Muhasebat'ta açık bulunan üyelükler için seçim yapılmasına dair Divanı Muhasebat Başkanlığı tezkereleri ve Bütçe, Maliye ve Divanı Muhasebat komisyonları üyelerinden kurulmuş muhtelit encümen raporu:

Divanı Muhasebat'ta açık bulunan iki üyelük için Divanı Muhasebat Başkanlığı 2 Nisan 1945 tarihli ve 230585/550 sayılı tezkeresi ile meclis genel kuruluna müracaat etmiştir. Meclis Başkanlığı da görüş sormak amacıyla evrakları Bütçe, Maliye ve Divanı Muhasebat encümenlerinden oluşturulmuş muhtelit encümene havale etmiştir. Muhtelit encümen söz konusu tezkerayı değerlendirmek üzere 10 Nisan 1945 tarihinde Divanı Muhasebat Başkanı Seyfi Oran'ın da hazır bulunduğu bir toplantı gerçekleştirmiştir. Nihayetinde muhtelit encümen 13 Nisan 1945 tarihli bir rapor hazırlamıştır. Buna göre Divanı Muhasebat'ta açık bulunan iki üyelük için sicilleri dikkate alınarak 4 kişiyi aday göstermiştir. Bu kişiler Sayıştay Başmuraçlıları Fikret Hilmi Aktulga, Faruk Işık, Ahmet Talat Dengel ve Fuat Beşkardeş'dir¹³⁶.

11. Eylül - Kasım 1939 dönemine ait Divanı Muhasebat raporunun 3. fıkrası hakkında mazbata:

Divanı Muhasebat Encümeni Eylül-Kasım 1939 dönemi için 17 Ocak 1940 tarihinde bir mazbata hazırlamıştı. Ancak 14 Haziran 1940 tarihinde meclis genel kurulunda cereyan eden müzakereler neticesinde söz konusu raporun üçüncü fıkrasının bir defa da Maliye Encümeni'nce değerlendirilmesi yönünde karar alınmıştı. Maliye Encümeni incelemelerini tamamladıktan sonra yeniden Divanı Muhasebat Encümeni'nden görüş soruldu. Divanı Muhasebat Encümeni bu defa da evraklar üzerinde incelemelerini tamamlayarak 15 Kasım 1943 tarihli yeni bir mazbata hazırlamıştır. Söz konusu mazbatada eski kararı değiştirecek bir durum olmadığına hükmetmiştir¹³⁷.

12. Milli Piyango İdaresi'nin 1944 yılı bilançosu hakkında Divanı Muhasebat Encümeni tarafından hazırlanan mazbata:

Milli Piyango İdaresi'nin 1944 yılı bilançosu öncelikle bu kurum içerisinde yer alan Denetleme Kurulu tarafından incelenmiş ve onanmıştı. Bilahare söz konusu bilanço Başbakanlık tarafından ilişik evraklarıyla birlikte onanması amacıyla Meclis Başkanlığı'na gönderilmiştir. Meclis Başkanlığı da evrakları Divanı Muhasebat Encümeni'ne havale etmiştir. Encümen, Başbakanlığın 2 Nisan 1945 tarih ve 6/712 sayılı tezkeresini ve ilgili evrakları titiz bir şekilde değerlendirerek 2 Mayıs 1945 tarihli bir rapor hazırlamıştır. Bu raporda Milli Piyango İdaresi'nin bilançosunun uygun bulunduğu görüşüne yer verilmiştir. İlaveten idare gelir kaynaklarında görülen artış ve giderlerindeki azalma nedeniyle övülmüştür.¹³⁸

13.3653 sayılı kanunla kurulan Yalova Kaplıcaları İşletme İdaresi'nin 1943 yılı bilançosu ve Divanı Muhasebat Başkanlığı tezkeresi hakkında mazbata:

3653 sayılı kanunla kurulan Yalova Kaplıcaları İşletme İdaresi'nin 1943 yılı bilançosu ve Divanı Muhasebat Başkanlığı'nın 9 Nisan 1946 tarihli ve 248325/743 sayılı tezkeresi incelenmesi için öncelikle Meclis Başkanlığı'na gönderilmiştir. Meclis Başkanlığı da ilgili evrakları Divanı Muhasebat Encümeni'ne havale etmiştir. Encümen, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Dr. Sadi Konuk, Divanı Muhasebat Başkanı Seyfi Oran ve baş denetçi Sait Babacan'ın

¹³⁵ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.14, 10. Birleşim, 8 Aralık 1944, S Sayısı: 11, s. 5.

¹³⁶ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.16, 44. Birleşim, 18 Nisan 1945, S. Sayısı: 78, s. 2-3.

¹³⁷ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.16, 37. Birleşim, 2 Nisan 1945, S Sayısı: 66, s. 3.

¹³⁸ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.17, 51. Birleşim, 7 Mayıs 1945, S. Sayısı: 93, s. 9.

da hazır bulunduğu bir toplantıda evraklar üzerinde incelemede bulunmuştur. Nihayetinde 29 Nisan 1946 tarihli bir mazbata hazırlamıştır. Mazbatada sunulan bilançonun ve Divanı Muhasebat Başkanlığı tezkeresinin reddine karar verilmiştir. Rapora göre bu kararın gerekçesi Divanı Muhasebat'ın saymanlar üzerinde sahip olduğu yargı yetkisini kullanmamasıdır.¹³⁹

SONUÇ

Mihri Pektaş Amerikan Koleji'nden mezun olduğu için iyi derecede İngilizce biliyordu. Hatta İngilizce kitapları Türkçeye tercüme ettiği bilinmektedir. Milletvekili adayı yapılmasının sebebi döneminin aydın ve kültürlü kadınları arsında yer alması ile açıklanabilir.

Pektaş Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki ilk kadın milletvekilleri arasındadır. Bu yüzden onu kadın hakları konusunda fiili öncüler arasında sayabiliriz. O'nun milletvekilliği süresince yönetim ile uyum içerisinde çalıştığı görülmüştür. Bunu katıldığı oylamalardan tespit etmek mümkündür. Zira hiç bir kanun teklifi ve önergeye ret oyu vermemiştir. Milletvekilliği yaptığı üç dönem boyunca gerçekleşen güven oylamalarının tamamında da olumlu oy kullanmıştır.

Pektaş, milletvekilliği süresince iki konuşma yapmıştır. Bu konuşmalardan ilki spor teşkilatı hakkında kanun layihası dolayısıyla İkincisi ise Tekel Genel Müdürlüğü'nün 1939 yılı bütçesi kanun lâyihası dolayısıyladır. Döneminin şartlarına göre son derece kültürlü bir bayan olmasına rağmen yaptığı konuşma sayısı sınırlıdır. Ancak, değerlendirme yapılırken bu dönemlerde hiç konuşmayan bayan milletvekillerinin olduğu da gözden uzak tutulmamalıdır. Mecliste bayan milletvekillerinin az konuşması Atatürk'ün hayata geçirdiği kadın haklarına rağmen Türk kadınında var olan özgüven eksikliği ya da yada dönemin sosyal şartları ile açıklanabilir.

Mihri Pektaş beşinci dönem milletvekilliği süresince Kütüphane Encümeni'nde görev yapmıştır. Bu dönemde Kütüphane Encümeni'nin hiç bir kanun teklifine mazbata hazırlamadığı görülür. Altıncı dönemde ise birinci ve ikinci yasama yıllarında yine Kütüphane Encümeni'ne seçilmiştir. Söz konusu encümen bu dönemde de hiç mazbata hazırlanmamıştır. Altıncı dönemin üçüncü yasama yılından başlayarak yedinci dönem sonuna kadar Divanı Muhasebat (Sayıştay) Encümeni'ne seçilmiştir. Bu encümende 29 adet mazbatanın hazırlanmasına katkı sağlamıştır. Ayrıca muhtelit encümen üyesi olarak da 3 adet mazbatanın hazırlanmasında görev yapmıştır.

Mihri Pektaş, Türkiye'deki kadın hakları hareketinde öncüler arasında sayılabilir. İlk bayan milletvekillerinden olmasının yanı sıra Üçüncü Türk Dil Kurultayı'nda da görev yapmıştır. katılan, Dünya Kadınlar Kongresinde ve Birleşmiş Milletler Kadın Hakları Komisyonunda Türkiye'yi temsil etmiştir. Kızılay ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Fukaraperver Cemiyeti gibi sosyal yardım kuruluşlarında gönüllü olarak çalışmıştır. Mihri Pektaş 14 Temmuz 1979 tarihinde vefat etmiştir. Para ile verilen ölüm ilanı dışında dönemin basını ölümüne ilgisiz kalmış, haber dahi yapmamıştır. Bu yaklaşımın sorgulanması ve üzerinde düşünülmesi gerekir.

¹³⁹ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem: 7, C.23, 47. Birleşim, 6 Mayıs 1946, S. Sayısı: 105, s. 10.

KAYNAKÇA

1. Arşivler, Resmi Yayınlar ve Gazeteler

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi

Kurun Gazetesi

Milliyet Gazetesi

Resmi Gazete

Türkiye Büyük Millet Meclisi Arşivi

Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi, Devre V, C.1-29.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi, Devre VI, C.1-30.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi, Devre VII, C.1-24.

2. Kitaplar ve İnternet Kaynakları

DUROĞLU, Sibel, Türkiye'de İlk Kadın Milletvekilleri, *Türkiye'de İlk Kadın Milletvekilleri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara-2007.

<http://www.5harfliler.com/malatya-mebusu-bayan-mihri-pektas/> (E.T. 04.02.2019).

GÜNEŞ, İhsan, *Türk Parlamento Tarihi (T.B.M.M. - V. Dönem 1935 - 1939)*, C.2, T.B.M.M. Vakfı Yayınları No:26, Ankara - 2001.

RAMSAY, William Mitchell, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, Çev. Mihri Pektaş, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1960.

Üçüncü Türk Dil Kurultayı 1936(Tezler, Müzakere Zabıtları), İstanbul, 1937.

722

Volume 11
Issue 2
A tribute to
Prof. Dr.
Mehmet Ali
ÜNAL
April
2019

EKLER

Ek 1: Mihri İffet Pektaş

**HISTORY
STUDIES**
INTERNATIONAL JOURNAL OF HISTORY
723

*Volume 11
Issue 2
A tribute to
Prof. Dr.
Mehmet Ali
ÜNAL
April
2019*

T. C.
Malatya Vilâyeti
Mektubi Kalemi
Sayı

271

1935 senesi 8 şubat Cuma günü merkezde ve bağlı 9 kazada yapılan sayıav seçiminde reye iştirâk eden ikinci seçmenlerin söz birliğile cümhuriyet halk fırkasının namzetlerinden muallim mehri pektaşın 785 reyle malatya sayıavlığına seçildiğini bildiren mazbatadır.

21 / 2 / 1935

Defterdar
K. Sarıgöller

Mektupçu
M. Sarıgöller

Maarif M.
M. Sarıgöller

Baş mühendis

Sihhat M.
M. Sarıgöller

İraat M. V.
M. Sarıgöller

Malatya hey,eti teftişiye R.

Aza

Aza

Aza

Aza

Aza

Aza

Aza

Aza

Aza

Ek 3: Mihri İffet Pektaş öğrencileriyle

Bayan Mihri Pektaş, talebelerine anlatıyor...